

Nr 196

Av fru Forsling m. fl., om anslag till mikrofilmning av visst svensk-amerikanskt tidningsmaterial.

Vid Augustana College, Rock Island, Illinois, har man under en mycket lång följd av år samlat de svenskspråkiga tidningar, som getts ut i Amerikas förenta stater.

I början av år 1860 besökte Rev. T. N. Hasselqvist, en av grundarna av Augustana College, Sverige, varunder han med bibliotekarien Harald Wieselgren överenskom att skicka en kopia av alla svenskspråkiga tidningar, publicerade i Förenta staterna, till kungl. biblioteket i Stockholm, samtidigt som man anskaffade exemplar till biblioteket vid Augustana College. Rev. Hasselqvist var starkt övertygad om att de svenska immigranterna utförde ett betydelsefullt arbete för uppbyggandet av sitt nya hemland. Han trodde också, att denna tidningsförmedling skulle bidra till goda relationer mellan Sverige och USA. Till en början var det möjligt, att kungl. biblioteket betalade något av utgifterna i samband med anskaffningen och frakterna, men det finns ingen skriftlig överenskommelse bevarad angående ett sådant eventuellt arrangemang. Den huvudsakliga ekonomiska bördan kom alltså att ligga på Augustana College, som fortfarande gratis sänder en del av denna press till kungl. biblioteket. Delvis genom utlåning men framför allt genom tidningspapperets åldrande föreligger nu en stor risk, att en del av det ur historisk synpunkt värdefulla materialet vid Augustana College inom en nära framtid faller sönder och blir värdelöst för forskningen. Samma svårigheter att bevara tidningarna gör sig även gällande vid kungl. biblioteket.

För fyra år sedan gjordes vid Augustana College ansträngningar att få bidrag till mikrofilmning av tidningarna från bl. a. Fordstiftelsen, men trots att American Historical Association och Amerikan Library Association gav förslaget sitt fulla stöd, kunde Fordstiftelsen av vissa principiella skäl inte ge bidrag till mikrofilmning. Fordstiftelsen ställde sig däremot mycket förstående till behovet och gav Augustana College en vacker komplimang för dess initiativ. En fullständig mikrofilmning av de bevarade tidningarna skulle kosta minst 250 000 kr. För den betydelsefullaste delen av tidningskollektionen, d. v. s. något mindre än hälften av den, skulle kostnaden uppgå till minst 100 000 kr.

Även i Sverige är man numera angelägen om att rädda frekvent tidningsmaterial från förslitning. Kungl. biblioteket i Stockholm har redan vidta-

git en rad åtgärder i denna riktning de senaste åren beträffande den inhemska pressen. Betydelsen av arkiv- och biblioteksfilmning har ventilerats och understrukits av 1949 års sakkunniga i detta ämne i deras 1951 avgivna betänkande Arkiv- och biblioteksfilmning (SOU 1951: 36).

I och med de ökade kommunikationerna med Amerika har också intresset för just dessa tidningar ökat och därmed utlåningen och förslitningen. Våra svenska dagliga tidningar mikrofilmats oftast på tidningarnas egen bekostnad. Detta är givetvis ej möjligt för den äldre svensk-amerikanska tidningskollektionen, då utgivare och tidningsägare inte längre är i livet.

Värdet av att dessa tidningar bevaras till eftervärlden kan för den historiska emigrantforskningen knappast överskattas. Över 1 milj. personer födda i Sverige eller barn av svenskfödda föräldrar bor för närvarande i Förenta staterna. Det totala antalet svenskättlingar i USA torde uppgå till ca 3 miljoner. Det är därför klart, att dessa tidningar måste anses mycket betydelsefulla som informationskällor.

Kungl. biblioteket i Stockholm har för perioden 1855—1900 en mera fullständig kollektion än Augustana College. Trots detta saknas i det svenska nationalbiblioteket åtskilligt värdefullt material som däremot bevarats i det amerikanska biblioteket. Inte minst gäller detta det för forskningen mycket viktiga beståndet av politiska tidningar, som förtecknats av professor Fritiof Ander 1936 (*Swedish-American political newspapers. A guide to the collections in the Royal library, Stockholm and the Augustana College library, Rock Island. Comp. by O. Fritiof Ander Stockholm—Uppsala 1936*). Ett fortsatt samarbete mellan kungl. biblioteket och Augustana College i syfte att rädda den svensk-amerikanska pressen till eftervärlden skulle i hög grad gynna bägge institutionerna. Även andra bibliotek i USA, som har mindre kollektioner av svenskspråkiga tidningar, t. ex. de statliga historiska biblioteken, har visat stort intresse för ett vidgat samarbete för att rädda värdefullt svensk-amerikanskt material.

De åtgärder som närmast borde företagas är, att en utredning av detaljfrågor i mikrofilmningsprojektet initieras genom att kontakt etableras mellan kungl. biblioteket i Stockholm och Augustana College, Rock Island. Det synes därvid, som om i första hand sådant tidningsmaterial borde mikrofilmats som finns i USA men saknas i Stockholm, varvid man borde börja med det som snart annars blir oläsligt eller oanvändbart. Denna mikrofilmning bör utföras i USA, och kopior sändas till Sverige i önskvärd utsträckning. En detaljbedömning måste göras, i vilken ordning arbetet sedan mest ekonomiskt skall föras vidare. Därvid bör tillses, att de bäst bevarade exemplaren mikrofilmats, i de fall dupletter finns. I den mån arbetet utföres i Stockholm, bör kopior sändas till Augustana College utan särskild kostnad för den amerikanska institutionen. Ett svenskt stöd skulle uppfattas som en uppmuntran till fortsatt svensk-amerikanskt forskningsutbyte och

som en uppskattning av de mycket värdefulla insatser, som Augustana College bidragit med på detta område.

Under åberopande vad här ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte till mikrofilmning av den värdefullaste delen av svensk-amerikanskt tidningsmaterial, särskilt den del, som inom få år annars kommer att gå sin förgångelse till mötes, anvisa 80 000 kr, varav 15 000 kr anslås till utredning och planering av arbetet i sin helhet genom kungl. bibliotekets försorg.

Stockholm den 23 januari 1964

Ruth Forsling

Åke Zetterberg

Einar Rimmerfors